



**bok  
recensioner**

## Handbok för övervakare

KURT GORDAN: **Att vara övervakare.**

*Bonniers, Uggleböcker, 1967, 155 s. Pris kr 24: 50.*

Man strävar i Sverige efter att förkorta eller ännu hellre att undvika anstaltsvistelse. Sålunda vårdades för fem år sedan 2/3 av ungdomsvårdsskoleeleverna "inom skola" och 1/3 utom skola, medan det år 1965 var omkring 50 % inom båda vårdformerna. En strävan mot ökad vård i frihet medför stora krav på övervakningsinstitutionen. År 1965 förekom således omkring 50.000 övervakningsärenden inom barna- och ungdomsvården, nykterhets- och kriminalvården. Inom kriminalvården finns det cirka 10.000 frivilliga övervakare.

Syftet med Gordans bok är att ge övervakaren grundläggande kunskaper om övervakningsmetodik och om samhällets hjälpmöjligheter. Den är även tänkt som kursbok vid övervakarkurser.

Gordan har långvarig erfarenhet av behandling och vård av psykiskt avvikande människor som socialarbetare och klinisk psykolog. Han har även erfarenhet av utbildning av övervakare. Han är för närvarande chefspsykolog vid socialstyrelsen.

Boken är uppdelad i tre huvudavsnitt. Det första, som till omfånget är det största, behandlar övervakningsmetodik; det andra

rör organisation och funktion inom barna- och ungdomsvården, ungdomsvårdsskolorna, nykterhetsvården och kriminalvården. Det tredje handlar om lagar och författningar inom respektive vårdområden. Gordan har haft hjälp av särskilt anlitade experter vid utformningen av de två sista huvudavsnitten. I avsnittet om övervakningsmetodik följer författaren i stort sett övervakningens gång. Han tar således i tur och ordning upp problemen i början av övervakningen, under övervakningens fortsatta förlopp och i dess slutskede. Två kapitel ägnas åt speciella frågor — klientens bakgrund och problem i samband med övervakning under anstaltsvistelse.

Det kan vara värt att stanna in för några grundtankar i boken.

Gordan menar, att man i allmänhet har stor benägenhet att överskatta intellektets och den goda viljans möjligheter att påverka en skadad människas handlingsätt. Det innebär, att övervakare riskerar att bli grymt besvikna, om de tror, att klienten kan rycka upp sig "om de bara tar sig själva i kragen", att en alkoholist kan sluta dricka, bara därför att han givit sitt hedersord på det eller att brottslingen kan låta bli att stjäla enbart av den anledningen, att han lovat att aldrig göra så mer. Det innebär emellertid inte, att man skall resignera och upphöra att hjälpa sin klient till en bättre anpassning. Man bör dock räkna med att han riskerar att handla annorlunda, när han är i affekt, när kamrater påverkar honom etc. än när han i lugn och ro talar med övervakaren.

Gordan påpekar vikten av att söka orsakerna till klientens bristande anpassning i flera samverkande faktorer. Det är vanligt, att man hänför missanpassningen till en enda orsak. Denna må sedan vara dålig begåvning, faderns alkoholism, kamraternas dåliga inflytande eller någon annan faktor. En

mer nyanserad förklaring av klientens dåliga anpassning är inte minst till hjälp för övervakaren själv och ger honom ökade möjligheter att söka nya behandlingsvägar, när de gamla visat sig oframkomliga. Låser man sig vid en enda förklaring, är det lättare att bli besviken både på sig själv och på klienten.

Övervakaren ställs många gånger inför frågan om arvets och miljöns betydelse för människans utveckling och anpassning. Gordan beskriver med några välvalda exempel innebörden i dessa begrepp. Med miljö avses i första hand inte den yttre miljön utan den psykologiska miljön, det känslomässiga förhållandet mellan människorna, framför allt inom familjen. Många klienter har aldrig fått uppleva känslan av verklig trygghet, av acceptering i den egna familjen. Som följd härav för de ofta med sig ut i livet en känsla av hat och misstro mot människor, i synnerhet mot dem, som representerar myndigheter — lärare, arbetsgivare, övervakare etc.

Här kommer Gordan in på en annan viktig princip. Övervakaren får uppbära den kritik, som den övervakade inte vågat eller kunnat rikta mot andra auktoriteter. Kritiken behöver alltså inte vara riktad mot honom personligen. Detta bör underlätta hans möjligheter att lyssna till klientens utbrott av vrede och misstänksamhet mot samhället och att vänta med sina inlägg, tills klienten är mogen att höra dem.

Gordan berör inte endast allmänna principer för övervakning utan även mer speciella situationer.

Han nämner t.ex., att övervakaren bör upplysa klienten om sin skyldighet att rapportera till uppdragsgivaren, om klienten begår nya brott, återfaller i spritmissbruk etc. — Han varnar för övertron, att klienten redan vid första samtalet skall vara öppen och förtro-

endefull. Han kan tvärtom använda lång tid för att "testa" övervakaren, innan han vågar lita på honom. — Övervakaren bör inte ge förtroenden ur sitt eget liv och t.ex. berätta, hur han klarat av olika problem. Hans och klientens upplevelser är säkert inte helt parallella. Även om så skulle vara, kan klienten uppleva underlägsenhet, om han får höra, att övervakaren klarat av sina problem men han själv misslyckats därmed. — Övervakaren kan och bör ge klienten hjälp med vissa praktiska angelägenheter, som klienten ofta har svårt att själv klara t.ex. att hitta vägen till olika myndigheter, medan övervakaren däremot inte bör ge klienten handlån el. dyl. Det gör klienten mer beroende av övervakaren, och om han inte kan betala igen pengarna, riskerar han att få dåligt samvete och övervakaren att bli besviken över att klienten inte motsvarat förtroendet. — När det gäller att ordna för klientens framtid bör övervakaren notera alla positiva sidor hos sin klient. Hur kan man t.ex. ta vara på den tekniska skicklighet, som hittills endast manifesterat sig i förmåga

att bryta upp bilar och kassaskåp?

Gordan berör ofta frågor om övervakningens målsättning.

Det kan t.ex. vara utsiktslöst att sträva efter att göra klienten till en i allo idealisk samhällsmedborgare. En alkoholist kanske aldrig helt kan upphöra att dricka, men det är ändå en framgång, om man får honom att dricka över veckoslutet, medan han tidigare kanske varit berusad varje dag. — Inte heller skall övervakaren försöka "förrädla" klienten. Om denne gillar popmusik, medan övervakaren är en vän av klassisk musik, kan det tvärtom vara skadligt att nitiskt försöka få klienten att överge sin "dåliga" smak. Den övervakade kanske bara känner sig kritiserad, och den motsättning, som uppstår mellan honom och övervakaren i fråga om musikintresse kan sprida sig även till andra områden.

Man saknar en del detaljer i boken.

Det finns ett register, men tyvärr saknas uppgifter om litteratur för t.ex. sådana övervakare, som vill fördjupa sig inom något specifikt område i psykologi. — Gordan använder ofta uttrycket "erfaren-

hetsmässigt vet man..." Han föredrar att inte beröra några undersökningar, vilket är beklagligt, eftersom det finns en hel del forskning rörande orsaker bakom socialitet och annan missanpassning. — Det finns visserligen rubriker och underrubriker, men det skulle varit ännu lättare att orientera sig i boken, om vissa nyckelord varit kursiverade, understrukna eller tryckta med fetstil. — Boken är bl.a. avsedd att ligga till grund för övervakarkurser. Det hade därför varit önskvärt med diskussionsuppgifter, t.ex. i slutet av vissa kapitler.

Boken ger en uttömmande beskrivning av de flesta frågor, som en övervakare kan ställas inför i sitt arbete. Den är mycket välskriven. Man noterar med glädje, att Gordan undviker facktermer, när det går att använda ett enklare och mer lättbegripligt språk och att han hela tiden motiverar sina åsikter om t.ex. det lämpliga eller olämpliga i övervakarens åtgärder. Boken kan rekommenderas inte endast till övervakare utan även till andra, som arbetar inom socialvården.

*Sigurd Dvoretzky*

## *Unna Er en hälsobringande vila på*

## **Mösseberg**

Tel. Falköping 0515/100 46 för upplysningar  
Vx. sanatoriet Falköping 0515/132 20

### **300 METER ÖVER HAVET**

ligger kurorten MÖSSEBERG i Västergötland på bergets sydöstra sluttning mycket vackert och vindskyddat. Moderna behandlingsresurser jämsides med behaglig komfort och vila. 9 håls golfbana (6 km). Patienter lidande av tuberkulos eller svårartad psykisk sjukdom kunna ej mottagas. Snabba direkta förbindelser med Stockholm 4,5 tim. Göteborg 1,5 tim.

Läkarvoden och kostnaderna för fysikalisk terapi ersättes till en del av sjukkassan.

*Begär prospekt.*

*Inga kurplats- eller inskrivningsavgifter.*

*Överläkare: Rune Wikström.*

*Modern medicinsk undersökningsavd. Alla brukliga badformer serveras. Individuell dietmat.*